

REDACTIUNEA,
Administrația și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se
primesc.
Manuscrise nu se retrimit.
INSERATE
se primesc la Administrația în
Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
în Viena: la M. Dukas Nachst.,
Dr. X. Angenfeld & Emerie Les-
ner, Heinrich Schalek, A. Op-
pelik Nachst., Anton Oppelik.
în Budapesta la A. V. Gold-
berger, Ekstein Bernat, Iuliu
Leopold (VII. Erzsébet-körut).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o se-
rie garmond pe o coloană 10
bani pentru o publicare. Pub-
licări mai dese după tarife
și învoială. — RECLAME pe
pagina 3-a o serie 20 bani

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LKVIII.

„GAZETA“ iese în fiecare zi
Abonamente pentru Austro-Ungarie
Pe un an 24 cor., pe șase luni
12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminică 4 cor. pe an.
Pentru România și strălăutate:
Pe un an 40 cor., pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 fr. pe an.
Se primumă la toate ofi-
ciile postale din țară și din
afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov
Administrația, Piața mare,
Târgul Inului Nr. 30. etagiu
I.: Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
Cu dusul în casă: Pe un an
24 cor., pe șase luni 12 cor.,
pe trei luni 6 cor. — Un esem-
plar 10 bani. — Atât abona-
mentele cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 202.

Brașov, Miercuri 14 (27) Septembrie.

1905.

Din cauza sfinței sărbătorii de mâne, Mier-
curi, țiarul nu va apăre până Joi sêra.

Ce va fi?

(a) Opinia publică maghiară de
trei zile încôce este în strașnică agi-
tație. „Națiunea a fost insultată!”

Ce s'a întâmplat?

Fiii cei mai aleși ai „națiunii“ au
fost chemați la Viena, alineați în fața
tronului, și apoi a venit împărțescă,
le-a dat câtra ei în limba nemțescă,
și le-a întors spatele. Cei cinci bâr-
bați maghiari au rămas cu gura căs-
cată și ne mai având ce aștepta în
venerabilele hale ale Burgului, au ie-
șit cu fețele înroșite ca nisce băieți
de școlă, cari nu și-au sciut lecția.

Înțelegem prea bine indignați-
unea și agitațiunea publicului maghiar.
Dor șefii coalițiunii sunt în ochii lor
cel puțin nisce semișei, séu eroi mi-
tologici. Nimbul lor strălucesc nease-
mănat. Diarele patriotice se îngrijesc,
ca acea strălucire să nu slăbescă și
bieții burghezi și alți cetitori de diare
sunt aprovisionați dîlnic cu dosa ne-
cesară de elogi la adresa protago-
niștilor independenței maghiare.

Apoi se aranjază banchete și se
rostește toast, în căr șefii coalițiunii
se laudă reciproc.

Francisc Kossuth dice într'un
toast despre Apponyi: „Geniul cel
mai mare al țerii, podoba patriei —
este contele Apponyi Albert.”

În schimb Apponyi răspunde:
„Francisc Kossuth de premerge ca
un stâlp strălucitor de foc cu înțe-
lepciunea sa, cu prevederea sa de
bărbați de sat și cu tenacitatea prin-
cipiilor sale.”

Èr cu altă ocaziune dice Kos-
suth: „Nu este în întreaga patrie un
alt bărbat ca Albert Apponyi. Cei ce
îl trimit pe dînsul în casa țerii. —
trimit acolo înțelegciunea intrupată.”

La acesta răspunde Apponyi cu
următoarele cuvinte: „Să considerați
ca di de sărbătoare diua, în care ma-
tadorul cel mai mare al independenței
țerii, Francisc Kossuth, se presentă
în mijlocul D-Vóstrê.”

Ar crede cineva, că cuvintele de
mai sus sunt citate din „Vendătorul
de paseri“ séu din altă operetă, atât
de grotesce și nepotrivite pentru bâr-
bați serioși sunt temenele grețose,
ce și-le aduc reciproc șefii coalițiunii,
ele sunt însă citate din broșura cea
mai nouă politică, scrisă de Csavolszky
Lajos, un credincios politician
independist, care sub titlul „Ce va
fi?” se ocupă cu argumente caustice
de activitatea celor 5 șefi ai coali-
țiunii.

Înțelegem mahnirea publicului
cetitor maghiar, când vede tratați
pe aceste „genii“, „stêlpi de foc“ și
„podobe“ ca pe nisce băieți desmă-
țați, pe cari îi chiamă dascălul și îi
propozesce pentru necuviințele lor.

Dêr să cetescă cei ce vor să fie
instruiți asupra adevăratei valori a
lui Kossuth, Apponyi, Banffy și An-
drassy, să cetescă, dicem, broșura de
70 pagini scrisă de Csavolszky Lajos
și se va convinge, că nici unul n'are

nicî înțelegciunea ce trebuie să carac-
terizeze pe bărbații de stat, nici tena-
citatea adevăraților ômeni de prin-
cipii și nici consecuența, care trebuie
să fie însușirea ori cărui cetățean,
care ține să fie respectat. Din pro-
priile lor enunțaiuni le arată Csavolszky
contrașicurile multiple sevîr-
șite față cu sine însiși și țirirea prin-
cipiului independenței prin tôte no-
rôiele, așa că astăzi nici ei însiși nu
sciue vor.

Èr cînd o cauză e susținută de
asemenea bărbați, nu e de mirat, că
autorul broșurei la întrebarea „Ce va
fi?”, pusă ca titlu, răspunde, că nu
va fi nimica. Nu va fi nici teritor
vamal independent, nici comandă ma-
ghiară, nici vot universal. Acestea,
credea publicul maghiar, că și-a pus
în gând coaliția să le realizeze.

La cea dintâi și la cea din ur-
mă au renunțat de bună voie, êr co-
manda maghiară nu o vor obține —
fiind-că nu sunt ômeni pe cari să-
iai în serios.

Brașov, 13/26 Septembrie.

**Puterile și cestiunea Românilor ma-
cedoneni.** Diarul »Frankfurter Zeitung«
i-se comunică din Constantinopol următo-
rele: În Fanar, reședința patriarhatului
ecumenic, care stă în cea mai întinsă le-
gătură cu Atena, se susține, că guvernul
grecesc a sondat mai în diarele trecute pă-
rerile puterilor mari în ce privesc afacerile
Românilor macedoneni. Resultatul acestor
sondări n'a concordat de loc cu așteptă-
rile din Atena. Parțea covârșitoare a
puterilor mari a luat poziție pe lângă Ro-
mânii macedoneni și cererile lor juste și
drepte.

**Ruperea relațiilor între România și
Grecia.** Diarul »Zeit« vorbind despre rupe-
rea relațiilor diplomatice între România
și Grecia, scrie următoarele: »În ori-ce cas
și judecând din tôte împrejurările, Grecii vor
trage scumb însă și-au creat existența în Ro-
mânia mii de Greci, al căror număr crește
din an în an. În România Grecii află mult
câștig și nimeni nu-i stinghiresce în afaceri-
le lor. România n'are decât se aplice în
tôtă rigôrea ei legea privitoare la străini
asupra supușilor greci, cari până acum
s'au bucurat de o poziție excepțională —
și Grecii ar suferi pagube enorme. În pri-
vința politică, ruperea definitivă a rapor-
turilor între România și Grecia pôte a avé
ca urmare apropierea României către
statele slave din Balcani și îndeosebi către
Bulgaria, pentru-ca astfel șș-și asigure
victoria în politica macedonênă. De vr'un
rêsboi între ambele state nu pôte fi vorba
și nici legăturile comerciale nu sunt
așa de extinse, ca să suferă vr'un din
ele pagube mai însemnate!

**Primul ministru al României la împê-
ratul Austriei.** Majestatea Sa monarchul
nostru a primit erî la ôra 1 p. m. în au-
diență pe d-l Cantacuzino, ministrul pre-
ședinte al României. Mai târziu Maj. Sa a
primit pe prințul Chistian de Schleswig Hol-
stein, cumnatu regelui Eduard, în audiență.
Împêratul a purtat uniforma de mareșal
general englez. Îndată după acestea împê-
ratul a înapoiat prințului visita. Sêra a

avut loc cină la Curte, la care au asistat
prințul Chistian, d-l Cantacuzino, d-l Ghi-
ca, însărcinatul englez cu personalul și con-
tele Goluchowski.

Memorabila audiență de Sâmbătă.

Diarele din Budapesta urmêză cu pu-
blicarea amênunțelor asupra memorabilei
audiențe de Sâmbătă 23 l. c.

Cei cinci politiciani maghiari au so-
sit la Burg cu celi minute înainte de ô-
rele 11 a. m. Cei dintâi au sosit Banffy,
apoi Andrassy și Zichy și în urmă Kos-
suth și Apponyi.

În curtea palatului imperial se afla
o mare mulțime de ômeni, cari așteptau
desfășurarea lucrurilor c'o încordare ne-
spus de mare.

Cei cinci »representanți ai națiunii«
se duseră în vestibulul camerei de primire
a palatului și imediat li-s'a dat intrare.
Majestatea Sa purta uniformă de general
de infanterie, cu sabia încinsă, cum e
obiceiul la audiențele publice. »Domnii ma-
ghiarî« se postaseră într'o linie: primul la
drepta stătea Francisc Kossuth.

Majestatea Sa i-a primit stând în pi-
ciore, ținând în mână o hârtie. A început
să vorbescă nemțesc, dicend că în limba
acesta mai ușor pôte spune ceea ce are
de spus. Condițiile le va preda în limba
maghiară. N'are învina contra ca majorita-
tea să formeze guvernul, pe lângă cunos-
cutele condițiuni. Ceti apoi condițiile și
tot în limba germană și cu graiul viu li-a
spus celor 5, că asupra Ungariei s'ar des-
lânțui în mod amenințator nespuse suferințe
și miserii, decât coalițiunea n'ar voi
să vină la cârmă pe basa punctațiunilor
cetite.

Atunci Banffy se încumetă să în-
trebe:

— Majestate, ne porunciți așa-dêr
să tractăm cu Goluchowski?

— Da! răspunde Monarchul, *aber die
Bedingungen bleiben* (condițiunile însă ră-
mân).

Maj. Sa a dat apoi lui Kossuth hâr-
tia conținând condițiile, a făcut semn cu
capul, a dat din călcăie milităresce, și fără
a mai dice o vorbă, a eșit.

Cu acesta memorabila audiență s'a
sfîrșit.

„Pesti Napló“ scrie: »Vorbind de au-
diență toți șefii de partide constată, că
Regele era consternat și palid. Scurta sa
vorbire a pronunțat'o bălbăind și chiar și
textul scrisorii l'a cetit cu întreruperi. Nici
c'o privire nu i-a învrednicit pe cei che-
mați, și numai la urmă a aruncat o privire
fugitivă asupra lor.»

După »Pester Lloyd«, »Regele, care
a primit pe Domnii ce intrară, în picior,
abia și-a putut înfrâna iritațiunea. Regele
nu și-a tăinuit deprimarea profundă și
și-a întrerupt adese-ori vorbirea. Audiența
a fost extraordinar de ceremoniosă. Re-
gele era atât de rece, în cât pe delegați
ii cuprinse un sentiment deprimant. Dom-
nii maghiari s'au înapoiat, fără de re-
gele să le fi întins mâna.»

„Pesti Hirap“, diarul lui Banffy,
spune că Monarchul n'a primit pe cei 5 șefi
în odaia sa de lucru, ci în sala, în care
se dau audiențele generale. Pe cei ce în-
trară nu i-a salutat de cât c'o mișcare
din cap, și în tot decursul audienței ni-
menî n'a ședut pe scaun. La sfîrșitul audi-
enței Monarchul li-a întors celor cinci che-

mați, spatele și a părăsit sala... Represen-
tanții majorității stătură un moment con-
sternați... Francisc Kossuth ținea în mână
hârtia ce i-s'a predat... Toți își înălțară
privirile... Regele îi părăsise deja... Muți și
mișcați, cei cinci scoborîră scările Bur-
gului.

»Fremdenblatt« aduce următoarele a-
mênunte cu privire la cele petrecute îna-
inte și după audiență. Deputații unguri —
serie »Frlitt« — sosind în curtea »Burg-
ului s'au postat în jurul trăsuri. Gendarmii
nu voiau însă să se admită persône
în mijlocul curții. Urmarea a fost, că în-
tre deputați și gendarmi s'a ivit un viu
schimb de vorbe. Deputații unguri decla-
rau categoric, că aparțin suitei lui Fr.
Kossuth și că au drept a se posta lângă
trăsură. Gendarmii de altă parte se provo-
cau la ordinul primit.

Din altă parte a curții se aușiau de
asemenea vociferări. Gendarmii se încăe-
raseră cu fotografi, cari voiau să fotogra-
fizeze cu ori-ce preț scenele din curtea
Burg-ului. Cine scie, cât ar mai fi durat
certele, decât exclamarea în limba maghiară
a unei dame »Ètă-i vin cei cinci!« n'ar fi
pus capăt vociferărilor. La strigătul acesta
mulțimea privi mirată și consternată la
scările, ce duc în apartamentele »Burg-
ului. Era un tablou curios! De pe scări se
coborîră într'unul curios, ca într'un front —
cei cinci parlamentarieni... Mulțimea privi
la orologiul din curte. Ceasul arăta 5 mi-
nute după 11. Agitațiunea, care cuprinse
mulțimea, nu se pôte descrie: »Tratările
s'au rupt! Totul perdut!« astfel de strigăte
și șopte mergeau din gură în gură.
Cu fețe roșii așteptau cei cinci domni îna-
intea »Burg-ului trăsuri. Contele Ap-
ponyi era în deosebi foarte iritat...

La ôrele 12 — continua »Frlitt« —
sosiseră cei 5 domni la otelul »Bristol«, în
fața căruia era o aglomerație pericu-
lôsă, în cât trăsurile se opriră. În timpul
cât cei cinci domni trebuiau să aștepte
înaintea otelului, urmară demonstrațiunii
vii contra șefilor coalițiunii. Un grup de
cetățeni ungari i-au întâmpinat cu strigăte
de »Èljen«. Alții răspundeau cu »Pfui co-
alițiunea, pfui!« și alte apostrofări de acestă
natură. Ungurii răspundeau din nou cu »Èl-
jen«, êr drept răspunde rêsua din nou
»pfui«. Intervenind gardiști, s'a restabilit
ordinea între cele două partide, cari se
incăeraseră.

Crisa.*

(Politica pentru limba de comandă. — Cestiunea
naționalităților.)

De Ludovic Mocsáry.

După ce în lucrarea mea mai volu-
minôsă apărută la 1902 sub titlul »A kö-
zösség rendszér zárszámadása« (bilanțul
sistemului afacerilor comune) am arătat
fructul pe care l'a rodit arborele sistemu-
lui dela 1867, timp de doi ani am vrut să
aduc în discuțiunea largă pe alea pressei
periodice câte o cugetare, și am scris timp
mai îndelungat în »Egyetértés«. În timpul
din urmă însă numita fôie n'a vrut să-mi
acorde loc, pentru a face observațiunii
asupra politiceii limbei de comandă și să
mă declar în felul meu asupra referențelor

* A válság. — Vezényszó-politika. — Nemze-
tiségi kérdés. Irta Mocsáry Lajos Eger Nyomott-
az érseki Lyceumi könyvnyomdában 1905.

ceștiunei naționalităților cu criza. Nicî eu însumi nu mai am plăcerea a vinde pe o rogojină (locuțiune maghiară = a face comunitate) cu aceia, cari »Egyetértés« Nr. 209) susțin, că partidul independist nici-odată nu s'a gândit, ca să-și realizeze programul dintr'odată. Neputînd aștepta altă primire nicî în altă parte, nu vreau să fac pe croșnarul pe la alte foi. E'tă, că și pe lângă libertatea de presă încă este censură, care e capabilă să închidă terenul discușiunilor față cu anumite păreri. Eppur si muove! Acum se încercă calea acésta.

* * *

Cu ocaziunea complotului dela 28 Noemvrie deodată a cădut vîlul de pe ochii națiunei și a vîdît limpede, unde a ajuns ea sub patronajul de patru decenii al sistemului afacerilor comune. Și națiunea trăgîndu-și concluziile, s'a purtat în conformitate la alegerile din Ianuarie și a sdrobit sistemul vechi pînă acum în vîgore unde numai a ajuns și unde a avut posibilitatea de a lucra direct. Acest sistem era sistemul afacerilor comune dela 1867, și exponentul lui — așa numitul partid liberal. Noima alegerilor din 26 Ianuarie este, că națiunea s'a lehametisit de sistemul comun și vré să așeze independența țării pe o basă mai sigură. Grosul națiunei se află pînă în ziua de astăzi în aceeași dispoziție, dovadă infalibilă proporțiile mari ale mișcării naționale în curgere.

Revelațiunea cea mare a loviturii dela 18 Noemvrie a desăvîrșit-o faptul de o importanță și mai mare, că Domnitorul nu vré să numescă ministeriu din noua majoritate parlamentară perfect consolidată și nu se sfiesce a lăsa, ca regimul țării să fie usurpat timp de cincî luni de cătră un ministeriu demisionat, ér în timpul mai recent de cătră un pseudo-ministeriu, care giréază afacerile. Resultatul sistemului comun și crima partidului afacerilor comune, este practica aceea, că regele a numit guvern cu marșrută fixată pentru afacerile supreme ale statului, și acesta apoi a stăpînit absolut majoritatea parlamentară. Acesta este un curat absolutism, deghisat în forme constituționale, pentru mînuirea afacerilor supreme ale statului. Felul acesta de a numi miniștri Suveranul îl consideră ca drept cîștigat, întocmai ca pe acela, despre care în ordinul dela Chlopy a rostit cuvîntul »nici-odată«.

Noua majoritate parlamentară n'a luat asupra-și marșruta fixă, cu deosebire în ce privește realizarea nouelor cheltueli militare uriașe, și nu s'a executat față cu insinuația naivă, ca să continue rolul partidului sdrobit al mamelucilor. Dér, cum e turcul și pistolul, în loc să fi stăruit pentru chemarea sa la guvern, a pus și din parte-și condițiunî. A fost lucru necorect și acesta, dér primul pas în privința acésta a fost făcut de Suveran. Libertatea de acțiune a dietei și a regelui nu e permis a-o stingheri nicî prin admiterea de obligamente, nicî prin stabilirea prealabilă de postulate, adresele parlamentare și rescriptele regale, fiind unica modalitate corectă a pertractărilor între națiune și Suveran. Coaliția a cerut învoirea prealabilă a Suveranului pentru ridicarea barierei vamale separate, ér în ceștiunile militare pentru cedarea limbei de comandă maghiare. Una dintre condițiunî, teritorul vamal separat, actualmente se pôte considera ca dispărută dela ordinea țilei; prin trăgînarea lucrurilor au isbutit a crea pedecea forței majore. Singurul obiect concret al conflictului este actualmente limba de comandă.

Tant de bruit pour une omelette! Merită ôre ceștiunea limbei de comandă, chiar amplificată cu lucrurile știute, însé nici-odată sufficient definite, ca din pricina ei să se producă conflictul cel mai acut între națiune și Suveran? Lucrul acesta își are înțelesul, fiind-că limba de comandă planéază numai la suprafață, ér adevărata și profunda ei cauză este, că națiunea e hotărîită să se libereze din legăturile sistemului comun. Așa se înțelege acésta și

în Austria și la curte. În realitate totuși așa stă lucrul, că descurcarea din însuși conflictul depinde dela tranșarea limbei de comandă, ér felul tranșării pôte să devalveze întréaga mare mișcare națională.

Orî cât de îngrijitor, ba chiar periculos să fie conflictul acut, căci după cum vedem logica faptelor mînaș partideș pe un așa teren, pe care nicî unul nicî altul n'are adevărata intențiune de a păși, nu aceea este problema principală, ca să se facă descurcarea din acest chaos, ci aceea, ca din criza acésta să resulte așezarea pe base mai trainice a independenței nôtre. Spre acésta trebuie un temeiū mai larg, chiar de ne-ar costa mai mult timp și mai multe suferințe. Ne-am apucat de trebă mare, vrem să eluțăm pe cale pacinică, cu mijloce constituționale pentru un lucru care la 1848/49 s'a vîrsat atîta sânge și pentru care a trebuit să suferim atîta, timp de 18 anî. Eu dîc, să căutăm descurcarea, însé numai așa, ca să nu prejudicăm ținței celei mari, cum a dîs contele Alexandru Károlyi într'un discurs al său: »consolidării independenței.« Muntele nu e permis să nască șórece.

Acésta s'ar întempla, decă Domnitorul s'ar decide în cele din urmă să lea limba de comandă. Acésta nu o țin de imposibilitate, căci ar pôte s'o facă fără periclitarea unității și a spiritului tradițional al armatei comune. Decă se întimplă, acésta, eventual cu restricții, amănări, condiții, séu chiar așa, cum se colportéază acum necontenit, că atunci se va urca contingentul, se vor vota tunuri, vase submarine, tot ce potescce inima și ochii molochului: ar resuna un jubileu dela Carpați pînă la Adria. Am învins! Lucru uriaș de importanță principiară! Resultatul real ar fi însé, că armata comună ar rămîne armată comună, așa cum a fost pînă acuma, ea ar prăsi și mai departe rassa aceea négră-galbénă din care cunoscem câteva exemplare în Fejérváry, Kolosváry, Nyiri, Bihar etc.; și ceea-ce este lucru principal, ar rămîne întréga structură a sistemului comun, cu delegațiile, quota, și ar rămîne pînă la timpuri infinite, căci atunci s'ar, răspunde, étă »am umplut legea XII din 1867 cu conținut național«, de ce s'o mai deranjăm, așa umplută pôte nicî nu va fi așa rea, în tot casul trebuie pusă la probă în forma acésta »umplută«, cine scie pôte o să fie bună și să iéssă la ivélă, că Deak și Andrassy au avut dreptate când diceau, că instituția acésta model este o alcătuire pentru secole; cine scie, pôte nu evoluția firéscă a sistemului, ci numai réutatea personală a mamelucilor a fost cauza, că a degenerat într'atîta, noi însé vom fi ómeni mai buni. *L'enfer est pavé de bonnes intentions!* ér urmarea va fi, că ómni nicî d'acum nu vor fi ángerî, că calul ce trieră nu va avé nicî de acum gura legată, și cu sistemul comun umplut cu conținut național, peste căți-va anî vom fi acolo, unde a fost jidovul dela Mád.

(Va urma.)

După audiență.

Se scie, că după refuzul celor cincî șefi ai coalițiunei de a tracta cu Goluchowski, a fost chemat la Viena contele Bela Cziraky. Acesta a sosit la 24 l. c. dimineța în Viena și s'a dus la Hofburg, unde Majestatea Sa l'a primit în audiență privată.

La órele 9³/₄ contele Cziraky se afla în palatul ministeriului ungar și aici veniră la el Francisc Kossuth, Apponyi, Andrassy, Banffy și Zichy. Aceștia și-au expus observările lor față cu condițiile Monarhului, și Cziraky, conform misiunei sale, a luat ad referendum expunerile delegațiilor. Răspunsul ce s'a dat la propozițiile Corónei dice, că partidele din majoritate nu sunt în poziția, ca pe baza condițiilor puse de Corónă să formeze un guvern din sinul lor. Acceptarea acestor condiții s'ar opune nu numai convingerilor lor personale, ci și punctului de vedere exprimat în adresa dietei și mandatului primit de la alegătorî. Chiar decă ar pri-

mi să formeze un guvern pe basa indicată de Corónă, nu s'ar pôte aștepta nicî un rezultat politic, fiind-că nicî în dieta actuală, nicî în țără nu se pôte dobândi o majoritate pe acésta basă.

A urmat apoi o lungă convorbire cu contele Cziraky, în decursul acesteia însé nicî Cziraky, nicî șefii coalițiunei n'au prezentat propozițiunî formale.

După convorbire Cziraky s'au dus din nou la Majestatea Sa și i-a raportat asupra schimbului de vedere, ce l'a avut cu cei cincî șefi. Majestatea Sa și-a rezervat decisiunea.

Când s'a întors Cziraky de la palat, ca să comunice rezultatul audienței, n'a mai aflat pe delegații maghiari. Ei pleaseră spre Budapesta, afară de Apponyi, care fú însărcinat să ia eventualele comunicări ale contelui Cziraky. Séra la 10 și Apponyi a plecat din Viena.

Cziraky de altfel n'avea să spună nimic nou celor 5 delegați. El însuși a declarat, că n'avea de gând decăt să predea celor cincî domni cartă sa de vizită. El clar, decî, că Cziraky n'avea nimic de spus și că Majestatea Sa nicî nu l'a autorizat a tracta cu șefii coaliției, — așa încât și misiunea acestui nou homo regius pare că s'a sfîrșit cu atăt.

»Wiener Allg. Ztg.« dice în numărul său de Duminecă, că persóna contelui Cziraky nu se bucură la deputații maghiari, cari veniseră la Viena, de mare popularitate. »Mai bine ar fi fost, decăt s'ar fi designat ca homo regius contele Tisza!« a exclamat unul dintre deputați »Cziraky încă este un tiszaișt încarnat! Acesta este tot trecutul său politic!«

Contele Cziraky — continuă »W. A. Ztg.« — a făcut mare senzație în lumea politică printr'un toast ținut în 1 Dec. a. tr. în laurin, în care a glorificat pe Tisza. »Istoria Ungariei — a dîs în acest toast Cziraky — ne învață, că toți Ungurii, fără deosebire de partide, s'au unit întotdeauna într'un singur mînunchiū, când patria era amenințată de un dușman extern. Și chiar în momentele acestea, când afacerile țării sunt în mîinile celui mai cinstit bărbat de stat, a contelui Tisza, nu e permis a umbra pe cărări deosebite!«

*

La scirea despre sosirea șefilor coaliției în Budapesta mai multe societăți maghiare, societățile democratice și tinerimea universitară s'au decis a face o manifestație »patriotică«. Eșiseră spre întîmpinare și mai mulți deputați. Când trenul intră în gara de vest, »éljen«-urî puternice isbucniră din piepturile »manifestanților«. În numele »cetățenilor« salută pe cei veniți profesorul Geza Kacziany dicînd: »Națiunea are încredere în conducătorii săi, și decă altfel nu se pôte, vom face ceea-ce a făcut gloriosul părinte al lui Francisc Kossuth, la 1848: cu strigătul: »Kossuth Lajos azt izenle« vom merge cu toții la luptă«. După aceste cuvinte ațîțătore s'a uđiră îndată strigări fanatice de:

— Jos dinastia! Jos generalii! Jos mișei! Trăiască republica! Trăiască revoluțiunea!

Kaczianyi n'a mai putut să-și continue discursul și manifestații cântară »Kossuth nota«. Din partea studențimei universitare a salutată pe șefii studentului Corneli Viola. Tinerimea, dîse el, este tot cea dela 48. Cei dintăiū pe baricade vor fi tinerii universitari.

Francisc Kossuth răspunde în numele șefilor dicînd, că în Viena au voit să pună pe trupul »națiunei« cămașa de forță, ca astfel să-și împiedece desvoltarea. Dér nu ne-am clătinat în hotărîrea nôtră. Nu trebuie să slăbim în lupta acésta mare, în care ziua de Sâmbată a fost numai o pîrticică.

Când șefii s'au urcat în trăsuri, tinerimea voia să deshame caii de la trăsura lui Kossuth, acesta însé nu s'a învoit. Andrassy, Banffy și Zichy s'au dus dela gară la locuințele lor, Kossuth la clubul independist. Mulțimea urmă trăsura lui Kossuth. În drum căți-va socialisti strigară: »trăiască votul universal!« »abzug Kossuth!« La strigătul acesta căți-va din mul-

țime înfășcară pe doi socialisti și le sparseră capetele: »li vom spânzura de felinare« strigă mulțimea și căți-va tîrîră aevea pe un socialist la un felinar. A trebuit să intervină poliția, ca să libereze pe cel cu »votul universal«.

La clubul independist Kossuth a adresat manifestanților o vorbire în care a arătat însemnătatea momentului prin care trece »națiunea«. A vorbit apoi Polonyi în spirit revoluționar.

*

Erî după améqi comitetul diriguitor al coalițiunei a ținut ședință. S'a enunțat unanim necesitatea »conlucrării tuturor acelora, cari voesc să apere constituția«. S'a decis, ca tóte partidele din opoziție să fie chemate la o conferență comună pe ziua de 3 Octomvrie, în care comitetul diriguitor va presenta două propoziții importante.

După ședința comitetului s'a ținut o conferență a partidului independist, în care F. Kossuth a raportat asupra călătoriei la Viena. Cu prilejul acesta Kossuth a invitat pe deputați să mîrgă în cercurile lor electorale și să agile, dér să nu depășescă basa legală.

Aséră (Luni) la órele 7¹/₂ s'a adunat o mare mulțime de ómeni dinaintea clubului independist. F. Kossuth și A. Apponyi, care încă s'a reîntors la Budapesta, au adresat vorbiri ațîțătore poporului adunat, care isbucni în »éljen«-urî furtunose. Socialistii au vrut să turbure manifestația acésta. Se produse o mare invălmășală și încăerări. Socialistii au fost bătuti și isgoniți pe bulevardul Erzsebet. Mulți dintre demonstranți au fost răniți. Numai poliștitor-călări li-a suces a pune capăt disordinii și a împrăscia pe manifestanți.

Aplanarea crizei scandinave. Din Karlstadt, unde s'au ținut conferințele delegațiilor Svediei și Norvegiei în ceștiunea despărțirii acestor două state, vine următorea scire importantă: »Ultima conferență s'a sfîrșit Sâmbată séra la órele 6. Oficial se comunică, că a succes a-se ajunge la o înțelegere. Protocótele conferențelor se vor publica deodată la începutul săptămănei viitoare în capitalele Stockholm și Christiania.«

Voci de presă asupra evenimentului de Sâmbată.

Continuăm ađi a da în estras voci din presa austriacă și ungară asupra memorabilei audiențe de la 23 Sept. n.

»Fremdenblatt«, organul ministeriului de externe, dice, că conducătorii coaliției maghiare sunt acum în clar asupra condițiunilor Corónei, și audiența memorabilă din Hofburg a clarificat cel puțin dintr'o parte situațiunea. Scie acum fie-care, că monarhul e gata a chema pe conducătorii majorității la formarea cabinetului, în schimb însé au fost demarcate și granițele peste cari noul guvern nu pôte să pășescă.

Nu trebuie să se trecă cu vederea, că avem de a face în Ungaria cu o coaliție a cărei aripă stîngă négă dualismul în bazele lui. Majoritatea coaliției, partidul independist arată o atitudine ostilă față cu orî-ce instituție comună, și decă în interesul scopurilor comune e gata a înceta lupta, acésta nu schimbă nimic în sentimentele ei adevărate. Corónă așa-dér avea necesitate de garanții față cu radicalismul de stat, fiind-că nimeni nu pôte presupune despre ea, că va chema la guvern partidul kossutist fără să-și stabilizească granițele viitoare activități.

»Független Magyarorszáğ« dice, că hîrtia cu condițiile monarhului este o provocare hotărîită. Ea nu se deosebesce de declararea de réșboiū, de cât intru atăt numai, că cel ce a scris-o n'a avut curajul a spune adevărul pe față. El și-a gândit: orî va înțelege națiunea maghiară și atunci va fi »haborusag«, orî își va da pielea, și atunci politica tradițională austriacă va prinde în undița sa veninóșă un pește de aur. Ce să facă decî națiunea, decă vré să răspundă declarării de réșboiū a împăratului austriac? Să reprivescă în trecut în istoria sa glorioasă și să-și ia de acolo forță, credință și hotărîre... Odi-nióră era obiceiul, că patria fiind în primejdie se purta de-alungul și de-alatul ei o sabie înmuată în sânge...

